

Crna Gora
SKUPŠTINA
Odbor za zdravstvo, rad
i socijalno staranje
Broj: 00-63-12/24- 24/1
EPA: 261 XXVIII
Podgorica, 06. jun 2024. godina

Na osnovu člana 73 stav 5 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore, sa sjednice održane 9. maja 2024. godine, podnosi

**IZVJEŠTAJ
SA KONSULTATIVNOG SASLUŠANJA
NA TEMU: "SPROVOĐENJE IMUNIZACIJE U CRNOJ GORI SA POSEBNIM
OSVRTOM NA PRIJETEĆU EPIDEMIJU MORBILA"**

Predsjednik Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje Dražen Petrić je, na 13. sjednici Odbora, održanoj 15. aprila 2024. godine, informisao prisutne da je Odboru, od strane Instituta za javno zdravlje Crne Gore, upućen dopis broj: 01-2752 od 29.03.2024. godine (u Pisarnici Skupštine Crne Gore zaveden pod klasifikacionim brojem: 00-63-12/24-13 od 1.04.2024. godine), kojim se od Odbora tražilo održavanje sastanka povodom sprovođenja imunizacije u Crnoj Gori, u skladu sa Akcionim planom za povećanje obuhvata imunizacije i zbog prijeteće epidemije morbila koja je proglašena u većini država u okruženju.

Odbor je, na istoj sjednici, u skladu sa članom 73 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, donio odluku o održavanju konsultativnog saslušanju predstavnika relevantnih institucija.

Sjednici Odbora su, u cilju dobijanja potrebnih informacija i stručnih mišljenja, prisustvovali dr Vojislav Šimun, ministar zdravlja, prof. dr Dragan Laušević, direktor Instituta za javno zdravlje Crne Gore, dr Velibor Majić, direktor Instituta za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore i dr Senad Begić, viši konsultant za zdravstvena pitanja predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori.

Sjednici su, takođe, prisustvovali doc. dr Milena Cojić, državna sekretarka u Ministarstvu zdravlja i dr Adis Martinović, načelnik Odjeljenja za imunoprofilaksu u Institutu za javno zdravlje Crne Gore.

Članovi Odbora su, imali priliku da se upoznaju sa dosadašnjim aktivnostima Ministarstva zdravlja, Instituta za javno zdravlje Crne Gore, Instituta za bolesti djece kao i predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori. Svi sagovornici su istakli da je obuhvat

vakcinacije protiv morbila izuzetno nizak i da Crnu Goru stavlja u rizik od pojave epidemije. Saglasili su se da bi neutemeljeno i neadekvatno sprovedeno istraživanje vezano za vakcinaciju djece moglo dovesti u zabludu građane, kao roditelje te djece, što bi, samim tim, moglo smanjiti stopu vakcinacije.

Na sjednici je, između ostalog, bilo riječi o promociji većeg obuhvata vakcinacije, najboljem dobu za vakcinaciju, trenutnom obuhvatu vakcinacije, edukaciji i podizanju svijesti građana ali i njihovoj odgovornosti, uvođenju podsticajnih mjera, poboljšanju pristupačnosti vakcinacije, zaštiti zdravlja odnosno obavezi roditelja da vakcinacijom zaštite djecu, neopravdanom odlaganju vakcinacije, broju oboljelih u okruženju, komparativnim iskustvima, propisanim kaznama za izbjegavanje vakcinacije, transparentnosti u saopštavanju podataka, snabdijevanju i čuvanju vakcina, posljedicama do kojih bi dovelo brzo širenje epidemije kao i o uticaju antivakcerskog lobija.

Ministar zdravlja dr Vojislav Šimun je istakao da se nalazimo pred jednim ozbiljnim epidemiološkim izazovom koji zahtijeva pažnju i djelovanje i da je javnost upoznata da su registrovana tri slučaja obolijevanja od morbila u Crnoj Gori. Usljed nepovoljne epidemiološke situacije zbog pojave morbila u susjednim državama, od kojih je u Bosni i Hercegovini proglašena epidemija, i Crna Gora se nalazi u riziku importacije morbila i potencijalne epidemije što bi moglo imati značajne posljedice. Naglasio je da o važnosti vakcinisanja MMR vakcinom protiv tri zarazne i, po zdravlje djece, opasne bolesti (zauške, male boginje i rubeola), najbolje govore naučno utemeljene činjenice. Objasnio je da dijete ima prirodnu zaštitu od majke antitijelima do devet mjeseci svog života, a poslije toga se ta antitijela gube. Istakao je da su ova tri oboljenja bila gotovo zaboravljena u Crnoj Gori pa i u svijetu zahvaljujući, prevashodno, vakcinaciji. Naglasio je da, u 2018. godini, opada obim vakcinacije jednom dozom MMR-a kod djece rođene u Crnoj Gori i iznosio je 82%, za jednu primljenu MMR vakcinu, za djecu rođenu 2019. godine - 75%, za djecu rođenu 2020. godine - 67%, za djecu rođenu 2021. godine - 50%, dok je najznačajniji pad evidentiran kod djece rođene 2022. godine - do 24%. Obuhvat vakcinacije djece koja pohađaju osnovnu školu iznosi 89% sa jednom dozom a sa dvije doze 79%. Među djecom koja pohađaju srednju školu obuhvat je nešto veći. Naveo je da je najveći broj nevakcinisane djece u predškolskom uzrastu - 40% te djece nije primilo prvu dozu MMR vakcine što predstavlja veliki rizik u slučaju potencijalne importacije morbila. Konstatovao je da važeća zakonska regulativa novčanog kažnjavanja roditelja, koji ne vakcinišu svoju djecu, nije na adekvatan način bila djelotvorna. Istakao je da je Ministarstvo zdravlja formiralo multisektorsku radnu grupu za izradu preporuka za izmjenu zakonske regulative u oblasti sprovođenja imunizacije a njeni članovi su, pored zdravstvenih radnika, i predstavnici ministarstava, nevladinog sektora kao i predstavnici Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. Osim izmjene zakonske regulative vrlo je važno fokusirati se na edukaciju i podizanje svijesti građana o važnosti edukacije, ali i na olakšavanju pristupa vakcinaciji za sve građane. Ministarstvo zdravlja će, u saradnji sa Ljekarskom komorom Crne Gore, nastojati da organizuje edukativne programe i kampanje sa ciljem pružanja jasnih smjernica za promociju vakcinacije. Takođe, razmotriće i potencijalno uvođenje podsticajnih mjera, a neophodan je i nastavak kampanje javnog zdravlja i upoznavanje javnosti sa naučno utemeljenim činjenicama vezanim za imunizaciju. Uputio je apel roditeljima čija djeca nijesu u potpunosti

imunizovana da posjete izabranog pedijatra, vakcinišu svoju djecu protiv zaušaka, malih boginja, rubeole i drugih zaraznih bolesti za koje su, po redovnom kalendaru vakcinacije, predviđene i dostupne vakcine jer je imunizacija siguran i djelotvoran način da se djeca zaštite od zaraznih bolesti, koje mogu ozbiljno ugroziti kvalitet života.

Direktor Instituta za javno zdravlja Crne Gore prof. dr Dragan Laušević kazao je da, zbog niskih obuhvata imunizacije u cijeloj Evropi, a naročito na Balkanu, trenutno bukne epidemije malih boginja, u kojima se registruju i smrtni slučajevi, naročito među djecom, a u Crnoj Gori je registrovan i prvi slučaj kod djeteta koje se inficiralo u jednoj od država iz okruženja. S obzirom na neodazivanje roditelja na obaveznu vakcinaciju, postoji rizik za masovnije širenje infekcije. Naglasio je da roditelji neopravdano odlažu vakcinaciju zbog raznoraznih priča, prvenstveno zbog autizma. Kazao je da u Bosni i Hercegovini ima skoro 3.000 oboljelih, u Srbiji 80, u Republici Srpskoj značajno manje. Smatra da su potrebne određene izmjene zakonske regulative u skladu sa komparativnim iskustvima. Situacija je lošija nego prije 20-ak godina. Govorio je o procentu zaštite djece koja su vakcinisana ali i mogućnošću da bukne epidemija u vrtićima gdje je veliki broj nevakcinisane djece. Istakao je da se, danas, u svijetu vakcinacija doživljava kao socijalna norma i, s tim u vezi, predložio izmjenu zakonske regulative, kao jedan od načina borbe za sprovođenje imunizacije. Istakao je da se, u prošlosti, nije postavljalo pitanje da li treba da se vakcinišu djeca s obzirom da je to bila redovna stvar koja se podrazumijeva. Rekao je da pokušavaju da djeluju proaktivno kako se ne bi desilo da uče na bolnim iskustvima. Stoga, konstantno rade na edukaciji građana. Konstatovao je da su svjesni da zdravstvena i sanitarna inspekcija ne mogu same da odrade posao i, na taj način, riješe postojeći problem. Na kraju je konstatovao da, ukoliko dođe do masovnog obolijevanja djece od morbila, počće da obolijevaju i starije osobe koje su primile jednu dozu ili nijesu vakcinisane jer nema doživotnog imuniteta i, s tim u vezi, dodao da vakcinacija djece ne štiti samo djecu već i odraslu populaciju.

Direktor Instituta za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore dr Velibor Majić, govoreći o prostornim kapacitetima, naglasio je da je zgrada Instituta paviljonskog tipa, izgrađena 1962. godine i da je Institut jedna od rijetkih institucija koja ima poseban ulaz za pacijente inficirane kovidom i drugim zaraznim bolestima. Istakao je da Institut trenutno ima odvojeno odjeljenje izolacije, gdje se dvoje djece liječi od komplikacije varicele. Naveo je da bi, u slučaju da se pojavi epidemija u vrijeme kada se na odjeljenju liječe djeca od različitih bolesti, postojala mogućnost otvaranja još jednog posebnog ulaza. Takođe, dodao je da bi u slučaju epidemije morali da smanje prijem pacijenata sa planiranim liječenjem. Naglasio je i da bi, u slučaju pojave morbila kod djece morali da, kao Dom zdravlja, Klinički centar Crne Gore i Ministarstvo zdravlja, organizuju poseban punkt za prijem tih pacijenata, kroz formu prijemne ambulante tako da se ne bi miješala djeca koja dolaze na zakazane preglede i djeca inficirana morbilima. Konstatovao je da je, zbog prirode svog posla, često u kontaktu sa antivakserskim lobijem. Zato je zamolio prisutne da im, kada dođu u kontakt sa njima, postave dva pitanja: zašto svojoj djeci uskraćuju ono što su oni dobili prije 30 i više godina i kako objašnjavaju da je obuhvat vakcinacije tri puta manji a da postoji porast slučajeva obolijevanja od autizma (40% u posljednjih 15 godina), s obzirom da dovode u vezu pojavu autizma kod djece i imunizaciju? Dodao je da niko od njih nema odgovor na ovo pitanje.

Viši konsultant za zdravstvena pitanja predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori dr Senad Begić kazao je da sve što je urađeno, vezano za imunizaciju djece, u zadnjih šest mjeseci, predstavlja ozbiljan iskorak u odnosu na sve države okruženja ali i mnoge druge razvijenije države od Crne Gore. Precizirao je da, prije svega, misli na dostizanje ogromne transparentnosti u vidu saopštavanja podataka sa kojima raspolaže Institut za javno zdravlje. Osvrnuo se na Konvenciju o pravima djeteta koju je Crna Gora ratifikovala 2006. godine i kojom se obavezala na poštovanje svega onoga što ova konvencija propisuje a odnosi se, primarno, ostvarivanje prava i, s tim u vezi, najboljih interesa djeteta. Naglasio je da vakcinacija predstavlja jedan od najbitnijih oblika zaštite koji roditelji mogu da omoguće i pruže svojoj djeci. Dodao je da bi generalni zaključak bio da ne postoji jedno rješenje koje bi se moglo prepisati ili preuzeti od bilo koje države gdje funkcioniše a za koje bi sa sigurnošću znali da bi bilo djelotvorno i funkcionalno i u Crnoj Gori. Takođe, kazao je da je u Crnoj Gori uspostavljena društvena norma da je normalno dijete vakcinisati kasnije nego što je propisano, odnosno kada nauka kaže da treba djecu vakcinisati. To su stvari koje zahtijevaju ozbiljne napore i ulaganja, kroz trošenje mnogo vremena, snage i truda da bi se promijenile.

Državna sekretarka u Ministarstvu zdravlja doc. dr Milena Cojić izjavila je da roditelji koji odbijaju da vakcinišu svoje dijete mogu biti prijavljeni od strane nadležnog doma zdravlja, odnosno pedijatra koji je zadužen za vakcinaciju djece. Nakon toga, zdravstvena inspekcija izlazi na teren i utvrđuje da li su roditelji bili pozvani i da li su zaista odbili vakcinaciju. Ukoliko se utvrdi da su odbili vakcinaciju slijedile bi kaznene mjere - novčana kazna u iznosu od 100 eura, koja bi se mogla naplatiti samo jedanput jer se za istu stvar ne može više puta izreći kazna. Na taj način se stvarala situacija koja nije prijatna s obzirom na to da je sud pozivao ljekare kao svjedoke. Naglasila je da je to bila nesvršishodna i neefikasna mjera koja je bila veliko opterećenje za ljekare i ustanove koje su se brinule o procesu vakcinacije djece. Osvrnula se i na mogućnost eventualne diskriminacije nevakcinisane djece, prilikom njihovog upisa u vrtiće, objasnivši da bi se upis samo vakcinisane djece mogao tretirati kao oblik pozitivne diskriminacije jer bi se, na taj način, dala prednost vakcinisanom djetetu, u skladu sa planom i programom obavezne vakcinacije u Crnoj Gori.

U raspravi, povodom predmetne teme, učestvovali su poslanici, članovi Odbora Dražen Petrić, dr Jevto Eraković, dr Dragana Vučević, mr Boris Mugoša, Vaso Obradović, dr Albin Čeman i Bojana Pićan.

Učesnici današnje rasprave istakli su potrebu promocije i podizanja svijesti o značaju imunizacije i, s tim u vezi, apelovali na kontinuirani proces edukacije i prevencije koji bi doveli do većeg obuhvata vakcinacije.

Odbor je odlučio da, u skladu sa članom 73 stav 5 Poslovnika Skupštine Crne Gore, dostavi Ministarstvu zdravlja, Institutu za javno zdravlja Crne Gore i Institutu za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore, na dalju realizaciju sljedeće:

OCJENE I STAVOVE:

1. Odbor ocjenjuje veoma zabrinjavajućom informaciju o trenutnom obuhvatu vakcinisane djece u Crnoj Gori MMR vakcinom, koja je ispod 80%, usljed čega postoji značajan rizik za masovnije obolijevanje s obzirom na to da je za sprječavanje epidemije potreban obuhvat vakcinacije od najmanje 95%, što ukazuje da se radi o ozbiljnom medicinskom i društvenom izazovu.
2. Odbor ocjenjuje da su najveći „neprijatelji“ vakcinacije neprovjerene i naučno neutemeljene tvrdnje, dezinformacije i teorije zavjere o navodnoj štetnosti vakcina pod čijim uticajem roditelji ne žele da vakcinišu svoju djecu. Budući da se radi o složenom fenomenu potrebno je da se različiti društveni činioци uključe kako bi se povećala svijest građana, naročito roditelja, o značaju vakcinacije i činjenici da se MMR vakcina uspješno koristi već 60 godina.
3. Odbor ocjenjuje da je potrebna veća intersektorska saradnja kako bi se poboljšao zakonodavni okvir i unaprijedio rad institucija naročito u dijelu koji se odnosi na kaznenu politiku budući da je vakcinacija u Crnoj Gori obavezna a da nema dostupnih podataka da je bilo koji roditelj kažnjen zbog toga. U tom pogledu je potrebno pronaći adekvatan model koji bi podstakao roditelje na vakcinaciju djece.
4. Odbor ocjenjuje da je ohrabrujuća informacija da je u Crnoj Gori znatno manje oboljelih po glavi stanovnika nego u susjednim državama. Imajući u vidu tu činjenicu kao i česta putovanja građana Crne Gore u države regiona (Republika Srbija i Federacija Bosne i Hercegovine) jasno je da je i Crna Gora u većem riziku od pojave epidemije.

Izlaganja članova Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, kao i lica pozvanih na konsultativno saslušanje, sadržana su u zapisniku sa 15. sjednice Odbora.

PREDSJEDNIK ODBORA

Dražen Petrić